

3. Ojárs Bušs elsősorban onomasztikai tárgyú tudományos közleményeinek válogatott, gyűjteményes kiadása az újabb kori lett névkutatás tematikájába és ismeretanyagába nyújt változatos betekintést. Bár a tartalomjegyzék formátuma megnehezíti kissé az áttekintését, a kötetben szereplő írások egy jelentős része angol vagy német nyelvű szövegük, illetve választott témájuk révén a lettül nem tudó érdeklődő számára is releváns módon kínál továbbgondolásra biztató szakmai olvasnivalót az érintett területekről.

FARKAS TAMÁS

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7732-2302>

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Emlékkönyv Mizser Lajos tiszteletére

Szerkesztők: SEBESTYÉN ZSOLT – MINYA KÁROLY. Nyíregyházi Egyetem
Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, Nyíregyháza, 2021. 141 lap

1. MIZSER LAJOS születésének 80. évfordulója alkalmából a Nyíregyházi Egyetem Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete tanulmánykötetet jelentetett meg, melyben egykori kollégái, barátai, tanítványai tisztelegnek emléke, munkássága előtt. A kötet 12 írást tartalmaz. Ezek között személyes visszaemlékezések, valamint nyelvészeti, névtani témájú tanulmányok kaptak helyet hazai és határon túli kutatók tollából. Jelen ismertetés csak a kötetben lévő személy-, illetve helynévtani vonatkozású munkákra tér ki.

2. A kötet első, ide vonható tanulmányában P. KÁROLYI MARGIT és P. LAKATOS ILONA a hármas határ menti nyelvjárási és névtani, MIZSER LAJOSSAL közös gyűjtésekből származó szövegrészletekkel emlékeznek meg néhai kollégájukról, írásukban felhíva a figyelmet a párbeszédnek kapcsán az élőnyelvi és kérdőíves gyűjtések módszertani jellemzőire, problémáira is (18–24).

SEBESTYÉN ZSOLT MIZSER LAJOS életművének kárpátaljai vonatkozású hely- és személynévvel kapcsolatos részét emeli ki, kitüntetett figyelmet szentelve a történelmi Bereg vármegyével összefüggő kutatásoknak (30–34). A közös kutatási érdeklődés apropóján a szerző személyes történeteket is felelevenít munkakapcsolatukról, barátságukról.

Cs. JÓNÁS ERZSÉBET tanulmánya a beszélő nevek fordítással való visszaadását vizsgálja Vaszilij Akszjonov Moszkva kva-kva című orosz regényén keresztül (35–45). A Szovjetunió sztálini korszakáról írt szatírában a szereplők kitalált, nemegyszer ironiát hordozó neveinek magyar nyelvre való átültetése kapcsán a szerző rámutat a műfordító bravúros megoldásaira, valamint arra is, hogy a célnyelvi szövegben sohasem érhető el tökéletes tartalmi leképezés.

KIS TAMÁS írásában a szlengkutatáshoz, valamint a névtan egy kevésbé feltárt területéhez, a szlengbeli tulajdonnevek vizsgálatához kíván adalékot nyújtani a 18. századi törvényszéki iratokban fellelhető zsványnevek bemutatásával (46–52). E nevek egy része család- és keresztnévből áll, s a falusi ragadványnevek jegyeit mutatja. A szerző záró gondolatában

rávilágít e nevek feldolgozásának és rendszerezésének fontosságára: ezek révén képet kaphatunk a vizsgált korszak személynévhasználatáról.

Az olasz személynévek gyakoriságának és változási tendenciáinak bemutatására vállalkozik tanulmányában FÁBIÁN ZSUZSANNA (53–66). Az ezredfordulóra fókuszáló vizsgálathoz a *Rivista Italiana di Onomastica* című folyóiratban rendszeresen publikált adatrok szolgálnak. Az elemzésből kitűnik, hogy a globalizációs folyamatok egyaránt hatással vannak az olasz család- és egyénnevek állományára: az előbbieket változásai a nemzetközi migrációval és a bevándorlással, az utóbbiak a bevándorlás mellett a nemzetközi trendekkel, az internet általánossá válásával, az angol nyelv elterjedésével mutatnak összefüggést.

N. FODOR JÁNOS a történeti hely- és személynévanyag tanulságait figyelembe véve vizsgálja a keleti szlávokra vonatkozó népnevek jelentésváltozásait, összefüggéseit (67–84). A tanulmány kitér a ruszin népcsoportra utaló önelnevezések családnévi előfordulásaira (*Ruszin, Rusznák*), valamint a külső elnevezések közül a magyar *Orosz*, a szlovák *Rusznák* és a román *Rusz* családnévek területi sajátosságaira. A vizsgálat a Történeti magyar családnévatlasz (TMCsA.) 1720–1722-es adatbázisán alapul.

Az elmúlt száz év keresztnévadási szokásait járja körül ZÉKÁNY KRISZTINA Ungvár görögkatolikus multinacionális közösségében (85–95). Tanulmányában 1900-tól 1944-ig közli a főleg magyar, rutén, izraelita, cseh, orosz és vegyes etnikumú családok gyakoribb férfi- és női neveit, feltüntetve az egyes keresztnévek variánsainak eloszlását is. A gyűjtőmunka alapjául az ungvári görögkatolikus székesegyház parókiáján őrzött anyakönyvek szolgálnak.

ZOPUS ANDRÁS munkájában Csíkszentmárton 17. századi családneveinek funkcionális-szemantikai és lexikális-morfológiai elemzését végzi el, illetve közreadja a nevek etimológiai szótárát (96–112). Forrásként négy (katonai) összeírást (1602, 1614, 1619, 1681) vesz alapul. A funkcionális-szemantikai elemzésből kitűnik, hogy a névadási motivációk közül a közvetlen leszármazásra utaló családnevek (apanevek) a leggyakoribbak, a lexikális-morfológiai elemzés szerint pedig a nevek többsége tulajdonnévből keletkezett.

SEBESTYÉN ZSOLT második, egyben a kötetet záró tanulmánya a Felső-Tisza-vidék területének 16. századi térképi ábrázolásait mutatja be (113–125). A szerző öt korabeli munkán keresztül világít rá az ábrázolások gyakori hibáira, sorra veszi az egyes térképeken szereplő neveket, valamint jellemzi a térképek névírását. Ez utóbbi kapcsán kitűnik, hogy bár a térképek szerzői alapvetően egymás munkáit vették alapul, nem mindig követték szolgáljaian az elődök műveit; illetve míg a magyar vagy Magyarországot ismerő szerzők névírására főként nyelvjárási és hangjelölési sajátosságok voltak hatással, addig a külföldi szerzők gyakran rontották el a nevek lejegyzését.

3. A kötet tanulmányait, bár alapvetően személy- és helynévtani vonatkozásúak, a tematikus sokszínűség jellemzi, mely egyben utal arra a gazdag, szerteágazó tudományos munkásságra is, amely MIZSER LAJOS életpályáját jellemezte, s amelyről a bevezető írások (7–17) is számot adnak. Az emlékkönyv utolsó nyolc lapján MIZSER LAJOS tudományos publikációinak jegyzékét (127–141) olvashatjuk.

H. KOVÁCS HELGA

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4797-4366>

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar